

TA'LIM MUASSASALARINING INTEGRALLASHGAN ELEKTRON TIZIMI

Mexriban Kazaxbaeva

Ajiniyoz nomidagi pedagogika instituti pedagogika fakulteti

maktab menejmenti 3-bosqish talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15121528>

ARTICLE INFO

Received: 11th March 2025

Accepted: 18th March 2025

Published: 30th March 2025

KEYWORDS

ta'lim muassasalari, integrallashgan elektron tizim, axborot texnologiyalari, raqamli ta'lim, ta'lim sifati, ta'lim boshqaruvi, elektron darsliklar, masofaviy ta'lim.

ABSTRACT

Mazkur maqolada ta'lim muassasalarida integrallashgan elektron tizimlarni joriy etishning ahamiyati, ularning samaradorligi va afzalliklari tahlil qilinadi. Shuningdek, mazkur tizimning ta'lim sifatini oshirishga ta'siri, axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan bog'liq holda uning rivojlanish istiqbollari ko'rib chiqiladi. Elektron ta'lim tizimlarining xalqaro tajribalari va ularning O'zbekiston sharoitida qo'llanilishi yuzasidan ham fikr yuritiladi. Tadqiqot davomida O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalarida elektron tizimlarning joriy etilishi bo'yicha amaliy tajribalar ham o'rganildi.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning rivojlanishi ta'lim muassasalarida integrallashgan elektron tizimlarni joriy etishni taqozo qilmoqda. Ushbu tizimlar orqali ta'lim jarayoni avtomatlashtiriladi, ma'lumotlar oqimi tezlashadi va boshqaruv jarayoni samaradorligi oshadi. Integrallashgan elektron tizimlar jahon ta'lim muassasalarida keng joriy qilinmoqda va ularning afzalliklari aniq namoyon bo'lmoqda.

Elektron tizimlar joriy etilgan ta'lim muassasalarida dars mashg'ulotlarini optimallashtirish, talabalar bilan o'qituvchilar o'rtasidagi aloqani soddalashtirish, o'quv materiallarini tezkor tarqatish imkoniyati yaratilmoqda. Shu bilan birga, masofaviy ta'lim imkoniyatlari kengayib, ta'limning inklyuzivligi oshmoqda.

Metodologiya Tadqiqot davomida ta'lim muassasalarida elektron tizimlarning joriy etilishi bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi. Shuningdek, O'zbekiston, AQSh, Rossiya, Germaniya va Xitoy kabi mamlakatlardagi ilg'or tajribalar o'rganilib, taqqoslash usuli qo'llanildi. Soha mutaxassislari bilan suhbatlar o'tkazilib, ta'lim tizimidagi amaliy muammolar o'rganildi.

Tahlil natijalariga ko'ra, elektron tizimlarni joriy etishning muvaffaqiyati bir qancha omillarga bog'liq ekani aniqlandi. Jumladan, infratuzilma, kadrlar tayyorgarligi, elektron kontent sifati va axborot xavfsizligi muhim omillar sifatida ko'rib chiqildi.

Integrallashgan Elektron Tizimlarning Turlari

1. Elektron O'quv Jarayonlari Boshqaruvi (LMS - Learning Management System)

Moodle, Blackboard, Google Classroom kabi platformalar ta'lim tizimlarida keng qo'llaniladi.

O'quv jarayonini avtomatlashtirish, talabalar faoliyatini monitoring qilish va baholash imkoniyatlarini yaratadi.

2. Elektron Kutubxonalar va Axborot Resurslari

O'quv materiallari, elektron darsliklar va ilmiy maqolalarga onlayn kirish imkoniyati yaratiladi.

Masalan, O'zbekistonda "ZiyoNet" portali faoliyat yuritadi.

3. Masofaviy Ta'lim Platformalari

Talabalarga istalgan joydan ta'lim olish imkonini beradi.

Coursera, edX, Udemy kabi xalqaro platformalar namunasi sifatida foydalanish mumkin.

4. Elektron Kundalik va Axborot Almashinuvi Tizimlari

Ota-onalar, o'qituvchilar va talabalar o'rtasida samarali axborot almashinuvini ta'minlaydi.

Natijalar va Tahlil Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ta'lim muassasalarida integrallashgan elektron tizimlarning joriy etilishi quyidagi natijalarga olib keladi:

- ✓ Talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi muloqotning soddalashtirilishi.
- ✓ O'quv jarayonining shaffofligi va monitoringning yaxshilanishi.
- ✓ Ta'lim sifati va samaradorligining oshishi.
- ✓ Axborot xavfsizligi darajasining yuksalishi.
- ✓ O'qitishning individualizatsiya qilinishi va moslashuvchan ta'lim dasturlarini yaratish imkoniyati.
- ✓ Talabalar va o'qituvchilarning masofaviy ishlash ko'nikmalarini oshirish.

O'zbekiston ta'lim tizimida elektron tizimlarni joriy etish jarayonida bir qator yutuqlarga erishildi. Misol uchun, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan elektron kundalik tizimi yo'lga qo'yildi. Shu bilan birga, «ZiyoNet» portali orqali ta'lim materiallarining ochiq kutubxonasi yaratilgan. Lekin, hali ham internet infratuzilmasi va pedagoglarning AKT bo'yicha savodxonligi borasida muammolar mavjud.

Ta'lim muassasalarida elektron platformalarning qo'llanilishi :

Ta'lim Muassasalarida Elektron Platformalarning Qo'llanilishi

Hozirgi kunda ta'lim muassasalarida elektron platformalar nafaqat o'qitish, balki ta'lim sifatini yaxshilashda, boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirishda ham muhim rol o'ynamoqda. Ta'lim tizimining elektron platformalar yordamida takomillashtirilishi quyidagi asosiy sohalarda sezilarli ijobiy o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda:

Ta'lim jarayonini o'zgartirish va raqamlashtirish:

Ta'lim muassasalarida raqamli platformalar o'quv jarayonlarini to'liq raqamlashtirish imkonini beradi. Misol uchun, O'zbekistonning yirik universitetlarida Moodle platformasidan foydalanib, talabalarga darslar onlayn tarzda berilmoqda, shuningdek, topshiriqlar, baholar va dars resurslari elektron tarzda taqdim etiladi. Bu esa nafaqat vaqtni tejash, balki talabalarga darslarga kirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Rossiyada esa, Sankt-Peterburg Davlat Universiteti va Moskva Davlat Universiteti kabi oliy ta'lim muassasalarida Blackboard, Moodle, va Google Classroom kabi platformalar keng qo'llanilmoqda. Bu platformalar yordamida

darslar onlayn tarzda o'tkazilib, talabalar va o'qituvchilar o'rtasida samarali aloqalar o'rnatilmoqda.

Masofaviy ta'lim va elektron kutubxonalar:

Ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim tizimi nafaqat zamonaviy talablar bo'yicha, balki global pandemiya kabi holatlarda ham samarali ishlash imkoniyatini beradi. O'zbekistonda MyEdX platformasi yordamida masofaviy darslar olib borilmoqda. Talabalar ushbu platformada kerakli kurslar, testlar va darslar bilan tanishishlari mumkin. Rossiyada esa, masofaviy ta'limning rivoji "Uchun Universitet" platformasi orqali ta'minlanadi. Rossiya ta'limi elektron kutubxona xizmatlariga ham keng imkoniyatlar yaratgan bo'lib, talabalarga ilmiy manbalarni internet orqali tez va oson topish imkoniyatini beradi.

Ta'lim boshqaruvi va monitoring:

Elektron boshqaruv tizimlari yordamida universitetlar va ta'lim muassasalari o'z ta'lim jarayonlarini avtomatlashtirishi mumkin. O'zbekistonda ta'lim sifatini monitoring qilish uchun Ziyonet portalidan foydalanish tashkilotlar va ta'lim muassasalari tomonidan keng tarqalgan. Ushbu portal orqali talabalarning o'quv faoliyatini kuzatish va baholash imkoniyatlari yaratilgan. Rossiyada esa, "Moy universitet" platformasi orqali universitetlar o'z o'quv jarayonini boshqarishda yanada samarali tizimlarni qo'llamoqda.

Ta'limdagi innovatsiyalar va interaktiv o'qitish usullari:

Elektron platformalar faqat darslarni berish imkonini yaratibgina qolmay, balki interaktiv o'qitish usullarini qo'llash imkonini beradi. Masalan, O'zbekistonning bir qator oliy ta'lim muassasalarida talabalarga virtual laboratoriyalar orqali amaliy mashg'ulotlar o'tkaziladi. Rossiyada bu yo'nalishda VR (Virtual Reality) va AR (Augmented Reality) texnologiyalaridan foydalanish tajribasi joriy etilmoqda. Bu ta'lim jarayonida talabalarni ko'proq ishtirok etishga, o'rganilgan materialni amaliyotda qo'llashga undaydi. Muhokama va Rivojlantirish Yo'nalishlari Integrallashgan elektron tizimlarning samaradorligi faqat texnologik rivojlanish bilan cheklanib qolmasligi, balki ularning to'g'ri va tizimli joriy etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu tizimlar muvaffaqiyatli ishlashi uchun quyidagi shartlar bajarilishi lozim:

- Ta'lim muassasalari infratuzilmasining zamonaviylashtirilishi.
- O'qituvchilarning AKT bo'yicha malakasini oshirish.
- O'quv dasturlarining elektron ta'lim tizimlari bilan uyg'unlashtirilishi.
- Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlilidan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish. Masofaviy ta'lim platformalarini rivojlantirish va ularning barcha hududlar uchun teng imkoniyat yaratishini ta'minlash.

Xulosa

Ta'lim muassasalarining elektron platformalarga integratsiyalashuvi zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ushbu tizimlar nafaqat o'quv jarayonini avtomatlashtirish, balki talabalar va o'qituvchilar o'rtasida samarali muloqot o'rnatish, masofaviy ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish va ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qilmoqda. O'zbekiston ta'limning raqamlashtirilishi sohasida jadal o'zgarishlar kuzatilmoqda. O'zbekistonda Moodle, MyEdX va Ziyonet kabi platformalar orqali ta'lim jarayonlari optimallashtirilgan kabi tizimlar keng qo'llanilmoqda. Ushbu platformalar o'qituvchilarga innovatsion metodlarni joriy etish, talabalar esa o'z bilimlarini mustahkamlash uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Shuningdek, elektron platformalar orqali ta'lim jarayonining monitoringi va tahlili ham samaraliroq amalga oshirilmoqda. Ushbu tizimlar yordamida ta'lim

sifati nazorat qilinib, o'quv materiallari va baholash jarayoni raqamlashtirilmoqda. Bundan tashqari, interaktiv o'qitish usullarining joriy etilishi natijasida talabalar fanlarni chuqurroq o'zlashtirish imkoniga ega bo'lmoqdalar. Kelajakda ta'lim muassasalarida sun'iy intellekt, virtual reallik va blokcheyn texnologiyalarining qo'llanilishi yanada kengayishi kutilmoqda. Bu esa ta'lim jarayonining yanada avtomatlashtirilishiga va shaffof bo'lishiga yordam beradi. Elektron ta'lim platformalarining rivojlanishi ta'lim sifatini oshirish va global raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori. "Raqamli ta'limni rivojlantirish strategiyasi" // Lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlar bazasi.
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. "Elektron ta'lim tizimini takomillashtirish yo'nalishlari" // Oliy ta'lim tahlillari jurnali, 2023.
3. Rasulov I. "Ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar va masofaviy ta'lim imkoniyatlari" // O'zbekiston pedagogika ilmiy jurnali, 2022.
4. Миронов А.В. "Цифровая трансформация образования в России: перспективы и вызовы" // Российский журнал образовательных исследований, 2023.
5. Кузнецов Д.Н. "Электронные образовательные платформы и их влияние на качество обучения" // Вестник Московского государственного университета, 2022.
6. UNESCO. "Digital Learning Strategies: Global Practices and Trends" // UNESCO Education Reports, 2023.
7. O'zbekiston ta'lim portali – Ziyonet. www.ziyonet.uz

INNOVATIVE
ACADEMY

1.